

STATENS PENSJONSKASSE

Keyzers gt. 8. Tlf.: (02) 20 77 50
Postadr.: Postboks 8125 Dep., Oslo 1
Bankgiro: 5001.05.47935
Postgiro: 5 01 56 07

Statens Pensjonskasse
Rundskriv PT-3/82

26.07.1982

ENDRINGER I LOV OM STATENS PENSJONSKASSE OG I LOV OM ALDERSGRENSER FOR OFFENTLIGE TJENESTEMENN M.FL. LOVER AV 21. MAI 1982

Ved lov av 21. mai 1982 er en rekke bestemmelser i lov av 28.7.1949 om Statens Pensjonskasse endret.

Det gjelder bl.a. reglene om innlemming og medlemskap, pensjonsgrunnlag, medlemskap under permisjon uten lønn, beregning av invalidepensjon og karenstid. Det vises til nedenstående redegjørelse for de enkelte bestemmelser som er endret. Et nytt trekk i loven er at det på enkelte områder kan fastsettes nærmere bestemmelser ved tariffavtale.

Samtidig er det foretatt endring av § 2 i lov om aldersgrenser av 21. desember 1956 når det gjelder adgangen til å fastsette lavere aldersgrenser.

De retningslinjer og bestemmelser som er inntatt nedenfor er fastsatt i samarbeid med Forbruker- og administrasjonsdepartementet.

Endringer i loven om Statens Pensjonskasse med kommentarer.

§ 5 skal lyde:

"Arbeidstakere tilsatt i statens tjeneste med minst 15 arbeidstimer pr uke eller minst halvparten av lønnen for tilsvarende heltidsstilling er medlemmer av Pensjonskassen. Departementet gir nærmere regler om beregningsmåten.

Stortinget kan bestemme at arbeidstakere i en virksomhet utenfor statstjenesten skal være medlemmer av Pensjonskassen og kan fastsette særlige vilkår for dette. Reglene i første ledd gjelder tilsvarende.

Departementet avgjør i tvilstilfelle hvilke stillinger som gir rett til medlemskap i Pensjonskassen."

Den nye § 5 avløser tidligere lovs §§ 5 og 6. I store trekk er det prinsippene fra lovrevisjonen i 1979 som følges opp. Visse til dels uklare forhold er nå klarere presisert.

- 1) For statsansatte gjelder at alle arbeidstakere i statens tjeneste er omfattet hvis arbeidstiden er over 15 timer pr uke eller lønnen minst halvparten av lønn for tilsvarende full stilling. Dette gjaldt også tidligere, men var indirekte definert under henvisning til tjenestemannslovens regler.

Som etter lovbestemmelsen av 1979 er medlemskapet ikke knyttet til noen spesiell budsjetterings- eller ansettelsesmåte for de enkelte arbeidsforhold. Det er tilstrekkelig at det gjelder et arbeidsforhold i statens tjeneste.

I visse grensetilfelle kan det imidlertid være tvilsomt om et arbeidsforhold regnes som statstjeneste. Slike tilfelle må legges frem for Pensjonskassen, som eventuelt innhenter Forbruker- og administrasjonsdepartementets avgjørelse. For øvrig vises til Forbruker- og administrasjonsdepartementets personalmeldinger PM 20 for 1980 og PM 13 for 1979 om tilsetting på overgangsstatus m.v.

Loven inneholder ingen bestemmelse om minste tilsettingsperiode som gir rett til medlemskap. Enhver kortvarig tilsetting gir derfor pensjonsrett. Hvis arbeidstakeren blir arbeidsufør i den tid han er i tjeneste, har han/hun rett til invalidepensjon, og ved død har de etterlatte (enke/enkemann og barn) pensjonsrett. Medlemmet tjener opp alderspensjon i forhold til den tid tjenestegjøringen varer. Det er dog satt visse minstegrenser for medregning av helt korte tjenesteperioder for den som på nytt blir ansatt i medlemsberettiget stilling, jf § 19 nedenfor.

- 2) § 5, annet ledd gjelder medlemskap for visse arbeidstakergrupper utenfor statstjenesten.

Alle tidligere vedtak om innlemmelse av stillinger utenfor statstjenesten gjelder fortsatt. På grunn av stadige forandringer i stillingsbetegnelsene, er det ofte vanskelig å identifisere hvilke stillinger som omfattes av de tidligere innlemmelsesbeslutninger. Hvis ikke annet er særskilt bestemt, kan en derfor regne med at innlemmelsesvedtakene for en virksomhet omfatter samtlige ansatte. Det er imidlertid en absolutt forutsetning at de arbeidstakere som omfattes er knyttet til den samme virksomhet og den samme administrative enhet som innlemmelsesvedtakene er basert på. Dersom det gjelder vesentlig utvidelse av virksomheten, slik at man tar opp nye virkeområder, gjelder ikke innlemmelsesvedtakene for personell tilknyttet de nye arbeidsområder. Vi minner også om at innlemmelsesvedtakene for visse virksomheter bare gjelder den sentrale administrative enhet, ikke lokale virksomheter og avdelinger innen samme organisasjon. De nye regler medfører ingen endring av dette forhold.

I undervisningssektoren gjelder de tidligere innlemmelsesvedtak fremdeles helt ut.

Samme grenser for minste arbeidstid og lønn som gir rett til medlemskap for de statsansatte gjelder også for de særskilt innlemmede arbeidstakergrupper.

Departementet avgjør i siste instans hvilke stillinger som er omfattet av Pensjonskassen. Slike spørsmål kan derfor ikke ankes til Trygderetten.

- 3) Varierende timetall/lønn omkring minstegrensen for medlemskap 15 timer pr uke/halv lønn, jf. § 5, 1. ledd, 2. punktum.

a) Varierer timetall/lønn gjennom relativt korte perioder, legges gjennomsnittet i kalendermåneden til grunn. Det er dette den månedlige lønnsutbetaling er basert på. Ved overføring av data fra de automatiserte lønssystem til Statens Pensjonskasse, vil derfor størrelsen på månedslønnen være avgjørende for om det skal sendes melding eller ikke. Er månedslønnen derfor beregnet etter en arbeidstid på minst 15 timer pr uke eller minst halv lønn for tilsvarende full stilling, skal arbeidsforholdet meldes til Pensjonskassen, ellers ikke.

Tilsvarende gjelder for de medlemsgrupper hvor data meldes manuelt, bortsett fra at innmelding her bare skal skje når stillingens omfang endres.

- b) Gjennomsnittlig timetall/lønn.
Dersom det dreier seg om en fastlagt turnusordning eller en oppsatt plan, skal innmelding finne sted, hvis gjennomsnittet i et kalenderår kommer over lovens minstegrense. Melding kan da enten skje ved at det ved maskinell rutinemessig melding gjøres særskilt oppmerksom på dette i de måneder hvor arbeidslønn og/eller pensjonsgivende lønn kommer under grensene. Etterinnmelding kan skje på etterskudd ved årets utgang.
- Selv om gjennomsnittlig arbeidstid og/eller lønn i løpet av en periode tilfeldig kommer over lovens minstegrenser, medfører dette ikke rett til medlemskap i Pensjonskassen utover de måneder hvor timetall/lønn ligger over disse grenser.
- c) Visse kombinasjoner av stillinger hvor hver enkelt stilling er for liten til å være omfattet av Pensjonskassen gir rett til medlemskap når arbeidstid og/eller lønn til sammen ligger over minstegrensen. I slike tilfelle gjøres det ved innmelding særskilt oppmerksom på at det arbeidsforhold som meldes er en del av en slik kombinasjon.
- d) Det er et vilkår for medlemskap at et arbeidsforhold er klart definert med hensyn til pensjonsgrunnlag og arbeidstid pr uke (evt. deltidslønn i forhold til lønn for full stilling). Arbeidsoppdrag basert på utbetaling av godtgjørelser m.v. uten at arbeidstiden er fastlagt, skal derfor ikke meldes til Pensjonskassen.

§ 6 skal lyde:

"For å kunne være medlem av Pensjonskassen må arbeidstakeren samtidig være trygdet etter lov om folketrygd kap. 1, og betale folketrygdavgift for de samme inntekter som ligger til grunn for pensjonsopptjening i Pensjonskassen. Departementet kan i særlige tilfelle gjøre unntak og fastsette regler bl.a. om innskuddsbetaling etter særskilt fastsatt sats."

Det er en forutsetning at medlemmer av Pensjonskassen også omfattes av folketrygden.

På basis av samordningsbestemmelsene er det en forutsetning at folketrygden etter hvert skal overta en stigende del av pensjonsutgiftene. Etter § 44, siste ledd pålegges de fleste grupper pensjonister også å søke folketrygd. Departementet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra dette og fastsette regler om innskuddsbetaling etter særskilt fastsatt sats.

Også tidligere har det vært fastsatt egne satser for frivillig innskuddsbetaling for medlemmer som med permisjon har tjenestegjort i internasjonale organisasjoner uten samtidig å være medlem av folketrygden. Slike satser har omfattet både innskudd og arbeidsgiverandel m.v. både til Pensjonskassen og til folketrygden.

Den nye bestemmelse gir klar lovhjemmel for denne praksis.

§ 8, 2. ledd skal lyde:

"Pensjonskassen kan frita en arbeidstaker for medlemskap dersom han går inn under en annen tjenstepensjonsordning eller det foreligger andre særlige grunner for det."

Det er ikke lenger nødvendig at Pensjonskassens styre behandler den enkelte sak om fritak for medlemskap.

§ 10, 1. ledd skal lyde:

"Departementet kan bestemme at en virksomhet midlertidig skal ha stillinger innlemmet i Pensjonskassen inntil det er truffet endelig vedtak om det, jf. lovens § 5, annet ledd."

Kapittel 3. Kapitteloverskriften er endret til:

"Pensjonsgrunnlag."

§ 11 skal lyde:

"Arbeidstakerens pensjonsgrunnlag er den faste arbeidsinntekt for det arbeidsforhold som gir rett til medlemskap i Pensjonskassen. Ved tariffavtale mellom staten og tjenestemennenes hovedsammenslutninger kan det bestemmes at også annen fast arbeidsinntekt skal regnes med i pensjonsgrunnlaget."

Ved tariffavtale fastsettes videre pensjonsgrunnlaget for medlemmer som har varierende inntekter, hvilke tillegg til inntekten som skal regnes med og hvor lenge et medlem må ha hatt slikt tillegg for at det skal regnes med. For de arbeidstakergrupper som ikke omfattes av tariffavtaler inngått i medhold av lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958, fastsetter Pensjonskassen hvilken inntekt og tillegg til inntekten som skal regnes med i pensjonsgrunnlaget."

Det tidligere formelle skille mellom innskuddsgrunnlag og pensjonsgrunnlag er opphevet. Det ligger ingen egentlig realitetsendring i dette. Alt heter nå pensjonsgrunnlag.

1) I pensjonsgrunnlaget inngår all fast lønn og faste tillegg.

Faste tillegg er først og fremst alle tillegg på B-regulativet og de tillegg som tidligere er godkjent (lovens tidligere § 12).

Dersom tilleggene er tilstått for en begrenset periode eller alternerer innenfor en viss arbeidstakergruppe, må spørsmålet om medregning i pensjonsgrunnlaget særskilt tas opp med Pensjonskassen.

2)

a) Det følges av prinsippet om at all fast arbeidsinntekt er pensjonsgivende at det ikke er noen begrensning av

pensjonsgrunnlaget, annet enn det som følger av lovens § 14 om samlet høyeste grunnlag. Dette gjelder også for flere samtidige stillinger. Den tidligere begrensning av pensjonsgrunnlaget for deltidsstillinger (timelærerposter m.v.) til fullt grunnlag i den best betalte av stillingene, er derfor falt bort.

- b) Ved tariffavtale kan det bestemmes at også annen arbeidsgodtgjørelse kan medregnes. Bestemmelsen avløser den tidligere regel om at bistilling i tilknytning til hovedstilling medregnes i grunnlaget. Det tidligere vilkår om at tilknytningen skulle være så fast at kombinasjonen ble besatt under ett er bortfalt.

Tidligere kunne således bare de professor II og dosent II stillinger som fast var kombinert med visse legestillinger ved universitetssykehusene og lignende faste kombinasjoner bli medregnet. Departementet har bestemt at professor II og dosent II stillinger ved universitetet og høyskoler kan medregnes også i de tilfelle hvor vedkommende person har fått slik stilling på grunn av sine kvalifikasjoner m.v. uten at dette har skjedd i direkte kombinasjon med hovedstillingen. Det er ikke nødvendig at slike godtgjørelser ytes av samme arbeidsgiver som hovedstillingen. At betegnelsen bistilling er sløyfet, har bl.a. sammenheng med forslaget til ny tjenestemannslov der betegnelsen bistilling er gått ut. Dette innebærer ikke noen realitetsendring i forhold til tidligere regler.

3) Meldingsansvaret.

Hittil har Pensjonskassen kunnet føre kontroll av de innsendte meldinger for de spesielt innlemmede grupper. Har pensjonsgrunnlagene avveket vesentlig fra tilsvarende grunnlag i den offentlige sektor, har dette vært tatt opp med vedkommende tjenestemyndighet i det enkelte tilfelle.

Den nye medlemsregistreringsordningen ved bruk av EDB, som for tiden er under gjennomføring, innebærer at det ikke lenger vil være mulig å kontrollere den enkelte melding. Det er tjenestemyndighetene både i og utenfor statssektoren som helt ut er ansvarlig for riktig melding til lønssystemene, som deretter innberetter de oppgitte data videre til Pensjonskassen.

Det vil bli lagt inn et system av kontroller i det automatiserte meldingssystem. Men også meldinger som er korrekte ut fra objektive kontrollkriterier, kan godt inneholde gale data for det enkelte medlem. Meldinger som ikke er korrekte vil få følger for det enkelte medlems pensjonsrett, og vil kunne føre til feil utbetaling av pensjoner som kan bli både for store og for små. Det blir derfor en viktig oppgave for de enkelte tjenestemyndigheter å påse at lønnsmeldingene er korrekte, også når det gjelder data som bare har betydning for pensjonsrettighetene.

- 4) En følge av at den individuelle meldingskontroll bortfaller, er at Pensjonskassen skal godkjenne de pensjonsgrunnlagsregulativ eller systemer, herunder kombinasjon lønn og tillegg, som nyttes av de innlemmede virksomheter som ikke kommer inn under lov om offentlige tjenestetvister. I premissene til den nye lov er det forutsatt at pensjonene til disse medlemsgrupper ikke skal være gunstigere enn for de statsansatte.

De særskilt innlemmede grupper som lønner sine ansatte på linje med de stats- og kommuneansatte behøver ikke godkjenning ved hver enkelt endring. Nyttens høyere lønns- og tilleggssatser, eller innplassering i lønnstrinn m.v. på regulativets trinn av de enkelte stillinger skjer på et høyere nivå enn i staten, må dette legges frem til godkjenning. Er det for enkelte virksomheter uavhengig av den lønn som utbetales, fastsatt særskilte grunnlag på basis av lønnsregulativets trinn, vil dette følge endringen i statens lønnsregulativ til enhver tid. Så lenge samme innplasseringer fortsetter, er det ikke nødvendig å forelegge pensjonsgrunnlaget for Pensjonskassen ved hver lønnsendring.

§ 12 oppheves.

§ 13 skal lyde:

"Departementet kan i særlige tilfelle fastsette særskilte pensjonsgrunnlag.

Departementet kan for enkelte stillinger eller grupper av stillinger fastsette regulativer for pensjonsgrunnlaget."

§ 14 skal lyde:

"Pensjonsgrunnlaget begrenses slik at den del av lønnen som overstiger lønnen etter lønnstrinn 27 i hovedlønnstabellen for statstilsatte bare medregnes med 1/3. Det tas ikke omsyn til lønn utover lønnen etter lønnstrinn 37 i samme lønnstabell.

I perioder hvor arbeidstakeren samtidig har hatt flere arbeidsforhold som hver for seg gir rett til medlemskap i Pensjonskassen, skal pensjonsgrunnlaget settes til summen av pensjonsgrunnlagene for de enkelte arbeidsforhold. Det samlede pensjonsgrunnlag begrenses etter bestemmelsene i første ledd."

Hele den pensjonsgivende inntekt medregnes til og med lønnstrinn 27 og med 1/3 over lønnstrinn 27 til og med lønnstrinn 37.

Det er videre gitt en regel som stadfester gjeldende praksis om begrensnig av det samlede grunnlag når man har flere stillinger samtidig.

§ 15 skal lyde:

"Når en arbeidstaker har hatt arbeid med varierende arbeidstid, skal det ved pensjoneringen fastsettes et gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag. Ved beregningen tas det hensyn til arbeidstiden i den enkelte periode og periodens varighet, sammenholdt med pensjonsgrunnlaget for heldagsstilling ved pensjoneringen og den samlede tjenestetid. Departementet gir nærmere regler om beregningsmåten.

Har en arbeidstaker tidligere hatt høyere pensjonsgrunnlag enn på pensjoneringstidspunktet og dette skyldes en alminnelig lønnsregulering, skal det høyere grunnlag gjelde for tiden før grunnlaget gikk ned og resten av tiden regnes av grunnlaget ved pensjoneringen. Departementet kan fastsette vilkårene for at et midlertidig høyere pensjonsgrunnlag skal få virkning for pensjonsberegningen.

Dersom en arbeidstaker har fått et høyere grunnlag fordi han har hatt flere stillinger samtidig, skal det høyere grunnlag bare medregnes for det tidsrom dette var tilfelle. Tilsvarende gjelder en arbeidstaker som på pensjoneringstidspunktet har flere stillinger samtidig.

Er det foretatt en alminnelig regulering av løpende pensjoner etter at en arbeidstaker gikk over fra et høyere til et lavere samlet pensjonsgrunnlag, eller har fratrådt med rett til oppsatt pensjon etter § 24, skal det på pensjoneringstidspunktet foretas en tilsvarende regulering av de tidligere grunnlag som har betydning for pensjonsberegningen."

Som nevnt innledningsvis er grunnlagsbestemmelsene søkt samlet i kap. 3 og ikke som tidligere spredt på flere steder. Den nye § 15 inneholder derfor i noe modifisert form de regler som tidligere fantes i §§ 22 og 25.

§ 15, første ledd tilsvarende tidligere § 22, 4. ledd om grunnlagsavkortning vedrørende deltidsstillinger og innebærer ingen prinsipiell endring. Som tidligere skal det regnes en gjennomsnittlig deltidsbrøk på basis av full lønn for den stilling vedkommende sist hadde.

§ 15, annet ledd tilsvarende tidligere § 22, annet ledd, første punktum og gjelder gjennomsnittsgrunnlag når pensjonsgrunnlaget er gått ned på et tidspunkt før pensjoneringen skal begynne. Det høyere grunnlag legges til grunn for pensjonsberegningen sammen med all tjenestetid forut for nedgangen. Det lavere grunnlag gjelder for tid etter nedgangen og den tid vedkommende har hatt dette, dog slik at samlet tjenestetid begrenses til 30 år. Gjennomsnittsgrunnlaget beregnes analogt med beregninger etter § 15, første ledd etter den tjenestetid som legges til grunn for anvendelsen av hvert av grunnlagene.

§ 15, annet ledd, annet punktum gir departementet myndighet til å fastsette vilkårene for at et midlertidig høyere grunnlag skal få betydning for pensjoneringen. Bestemmelsen avløser nåværende lovs § 15, første ledd, annet og tredje punktum, og gjelder virkningen av midlertidig kortvarige grunnlagsøkninger av enhver art.

Følgende retningslinjer skal gjelde inntil videre:

- 1) Midlertidig opprykk av typen fungering, konstitusjon og lignende, får ikke virkning for pensjonsgrunnlaget hvis varigheten er under to år. Det utbetales nettolønn av det høyere grunnlag med eventuell refusjon av differansen mellom innskuddene for de to pensjonsgrunnlag hvis varigheten blir mindre enn to år.

Er opprykket egentlig beregnet å bli varig, slik at midlertidigheten er av formell art, f.eks. av bevilgningsmessige grunner, eller hvor en tidligere stillingsinnehaver fortsatt har permisjon, men ikke kan regnes å skulle gjeninntre, gjelder de vanlige grunnlagsregler fra opprykket finner sted

- 2) For midlertidige kortvarige tilsetninger m.v. av personer som har tidligere rettigheter i Pensjonskassen, men som ikke har permisjon fra et annet arbeidsforhold med løpende medlemskap, gjelder følgende:
- a) Medlem med rett til oppsatt pensjon som på et senere tidspunkt (med mer enn 6 måneders opphold) får et kortvarig tilsetningsforhold i innlemmet stilling med høyere grunnlag, får ikke forhøyet pensjonsgrunnlaget for den tidligere tjenestetid før etter to år. Slutter han/hun tidligere, beregnes et gjennomsnittsgrunnlag.
  - Tilsvarende gjelder også for den som har rett til medregning av tidligere pensjongivende tjeneste under tre år.
  - b) Deltidstjeneste på høyere grunnlag.
Dersom deltidsbrøken i det nye arbeidsforhold er lavere enn deltidsbrøken i den tidligere pensjongivende periode og vilkårene i pkt a ovenfor for øvrig er oppfylt, blir det ved beregning av gjennomsnittsgrunnlaget å ta hensyn til deltidsbrøken for det nye arbeidsforhold, slik at overskytende del av det gamle grunnlag holdes utenom.
  - c) Dersom en pensjonist som har fratrådt med pensjon inntil tre år før aldersgrensen, etter opphold på nytt får arbeid i innlemmet stilling, skal han utbetales lønn som for pensjonister bestemt og ikke meldes inn for nytt løpende medlemskap, selv om arbeidsforholdets varighet og ansettelsesmåte ellers ville medført slik rett.

§ 15, tredje ledd.

En arbeidstaker som innehar flere stillinger samtidig, får pensjon beregnet av det høyere grunnlag regnet for den tid han har slike samtidige stillinger. Det samlede grunnlag er begrenset etter regelen i lovens § 14 (ltr 27, henholdsvis ltr 37).

§ 15, fjerde ledd.

I alle de tilfelle hvor det på et senere tidspunkt skal foretas gjennomsnittsberegning eller andre sammenligninger av grunnlag, skal grunnlagene reguleres på linje med det som i vedkommende tidsrom har skjedd med de løpende pensjoner.

Det er i alle tilfelle pensjonsgrunnlaget ved lønnsopphøret som legges til grunn. Selv om det er foretatt endringer i stillingens lønsplassering ved normering og justering før medlemmets endelige pensjonering, men etter at lønnen opphørte, får dette ikke betydning for pensjonsgrunnlaget.

Bestemmelsen innebærer også at på samme måte som for løpende pensjon, tas det ikke hensyn til eventuelle normeringer og justeringer m.v. som er skjedd etter medlemmet forlot vedkommende stilling, selv om dette skjer før endelig pensjonering.

§ 16 skal lyde:

"En arbeidstaker betaler innskott på 2 pst. av pensjonsgrunnlaget. I den tid et medlem har redusert lønn på grunn av permisjon, redusert arbeidstid eller andre forhold ved tjenesten, betales innskott bare av den reduserte lønn."

§ 17 skal lyde:

"Den som utbetaler lønnen, er ansvarlig for at innskottet blir trukket før lønnen blir utbetalt. Et medlem skal likevel betale innskott direkte til Pensjonskassen innen de frister som Pensjonskassen fastsetter hvis dette er særskilt bestemt.

Forfalt innskott kan inndrives ved utpantning. Etter forfall kan det kreves renter etter en rentefot som fastsettes av Pensjonskassens styre."

§ 18 skal lyde:

"Departementet kan bestemme at det for visse grupper arbeidstakere skal betales en arbeidsgiverandel i tillegg til medlemmets eget innskott. Bestemmelsene i § 17, 2. ledd gjelder tilsvarende.

Departementet kan gi nærmere regler om beregningen av pensjonsinnskottene og arbeidsgiverandelen."

For første gang har loven fått uttrykkelig hjemmel for å pålegge arbeidsgiverandel (premie). Bestemmelsen medfører ingen endring i det bestående i første omgang.

§ 19 skal lyde:

"Som tjenestetid ved beregning av pensjon regnes den tid arbeidstakeren har vært medlem av Pensjonskassen. Det kan fastsettes ved tariffavtale at kortere tjenesteperioder ikke skal regnes med. Den samlede tjenestetid avrundes slik at brøkdelen av et år mindre enn en halv ikke regnes med. En større brøkdel regnes som et helt år.

Er den samlede tjenestetid lengre enn det som kreves for full pensjon, skal det ved pensjonsberegningen ses bort fra den overskytende tjenestetid som har lavest pensjonsgrunnlag."

§ 19 samler de generelle regler om pensjonsgivende tjenestetid.

En hvilken som helst ansettelsesperiode medfører forsikring for død og invaliditet og opptjening av alderspensjon i forhold til tjenestens lengde.

I henhold til avtale av 20.2.1980 mellom staten og tjenestemannsorganisasjonene, regnes en avsluttet periode på mindre enn en måned ikke med ved senere medlemsberettiget ansettelse. Ved direkte overgang til annen stilling skjer medregning også av korte perioder. Det innskudd som er trukket for korte perioder regnes som risikopremie. Dette innebærer at bruttolønn i staten og for andre innlemmede grupper (skolesektoren m.v.), ikke er aktuell for andre enn dem som har stilling mindre enn 15 timer pr uke eller halv lønn.

§ 20 skal lyde:

"Som tjenestetid regnes også den tid medlemmet:

- a) midlertidig er avgitt til tjeneste hos fylke, kommune eller privat arbeidsgiver som utfører arbeid for staten.
- b) har ferie,
- c) har permisjon med lønn,
- d) har permisjon uten lønn eller på annen måte midlertidig har fratrådt tjenesten og hvor det ved tariffavtale mellom staten og tjenestemennenes hovedsammenslutninger er bestemt at tjenestetiden skal regnes med,
- e) har invalidepensjon, unntatt pensjon som ytes etter § 28 a,
- f) har ventelønn etter tjenestemannslovens § 9, 4. ledd eller har vartpenger etter denne lovs § 24,
- g) har vært medlem av annen pensjonsordning som Pensjonskassen har avtale med om overføring av pensjonsrettigheter, eller i utenlandsk pensjonsordning hvor tiden etter internasjonal overenskomst skal regnes med.

Departementet kan med Stortingets samtykke bestemme at tjenestetid forut for medlemskapet helt eller delvis skal regnes med. Departementet kan sette særlige vilkår for slik medregning.

Som pensjongivende regnes også tjenestetid som overenskomstlønnet arbeidstaker i staten før 1. januar 1951.

Et medlem som uten å oppebære invalidepensjon har hatt permisjon uten lønn i to år, skal etter utløpet av denne tid, i forhold til reglene i denne lov, anses for å ha fratrådt sin stilling, medmindre annet er fastsatt etter første ledd, bokstav d."

Bestemmelsene om medregning av tjenestetid utenom de regulære medlemsperioder med aktiv tjeneste i lønnet stilling, er samlet i den nye § 20.

§ 20 d.

Vilkårene for medregning av tjenestetid under permisjon uten lønn og for å fastsette løpende medlemskap utover to år er inntatt i § 20 d. Den alminnelige rett til å betale innskudd i to år bortfaller. Ved tariffavtale skal det fastsettes i hvilken utstrekning permisjonstid skal medregnes og på hvilke vilkår. Inntil slike tariffavtaler er inngått og nye retningslinjer gitt, vil praksis fortsette som før.

Den eneste tariffavtale som hittil foreligger og hvor pensjonsordningen er særskilt nevnt, er Hovedavtalens 1.8 der det er bestemt at valgte tillitsmenn i tjenestemannsorganisasjoner har rett til å opprettholde medlemskapet og dessuten få den lønn som vedkommende mottar fra organisasjonen som pensjonsgrunnlag.

§ 20 f.

Den tid et medlem har ventelønn etter tjenestemannsloven eller vartpenger etter lovens § 24, regnes som pensjonsgivende.

Ny § 21 A skal lyde:

"Statens Pensjonskasse kan bevilge straks løpende alderspensjon til arbeidstaker som i løpet av de siste 10 år har gått over fra stilling med lavere aldersgrense til stilling med høyere aldersgrense når:

- Han hadde hatt lavere aldersgrense i minst 15 år, og
- Den lavere aldersgrense er begrunnet i forhold som er omhandlet i aldersgrenselovens § 2, annet ledd, alternativ a, og
- Han ville hatt rett til alderspensjon for den tidligere stilling. Departementet kan fastsette nødvendige overgangsregler."

I sammenheng med samtidig endring av aldersgrenseloven (se nedenfor), er det åpnet adgang til å få løpende alderspensjon ved en lavere aldersgrense når medlemmet tidligere har denne i minst 15 år og i løpet av de siste 10 år har gått over til stilling med høyere aldersgrense. Betingelsen for dette er at den lavere aldersgrensen er fastsatt fordi tjenesten medfører uvanlig fysisk og/eller psykisk belastning for medlemmet (den nye § 2 a i aldersgrenseloven). De nåværende aldersgrenser er ikke fastsatt på en slik måte at det i alle tilfelle uten videre er klart om begrunnelsen for en lavere grense er hensynes til at arbeidet er særskilt belastende for medlemmet, eller om årsaken er stillingens tarv etter aldersgrenselovens nye § 2 b.

Før bestemmelsen i pensjonslovens § 21 A generelt kan settes ut i livet, er det nødvendig at det foretas en generell gjennomgåelse med klassifisering av de lavere aldersgrenser i samsvar med de nye lovregler. Synes det å være klart at årsaken til den lavere aldersgrensen er særskilt fysisk eller psykisk belastning for medlemmet etter aldersgrenselovens § 2 a, kan spørsmålet om anvendelse av pensjonslovens § 21 A allikevel tas opp med Pensjonskassen i det enkelte tilfelle.

§ 22 skal lyde:

"Pensjonen beregnes av medlemmets pensjonsgrunnlag når han fratrer stillingen, jf. dog bestemmelsene i § 15."

§ 23 skal lyde:

"Den årlige alderspensjon beregnes slik:

- a) Har medlemmet 30 års tjenestetid eller mer, får han full alderspensjon. Denne skal være 66 pst. av pensjonsgrunnlaget.
- b) Har medlemmet en tjenestetid mindre enn 30 år, skal han ha en avkortet alderspensjon, som utgjør så mange trettideler av full pensjon som han har tjenesteår.

Forsørger medlemmet barn under 18 år, skal det for hvert barn ytes et barnetillegg på 10 pst. av alderspensjonen. Alderspensjonene med barnetillegg må likevel ikke overstige 90 pst. av pensjonsgrunnlaget når pensjonen er beregnet etter full tjenestetid. Er pensjonen beregnet etter redusert tjenestetid, skal det foretas en forholdsmessig avkortning. Barnetillegg betales ut den måned barnet fyller 18 år eller i tilfelle måneden etter barnets død."

Her lovfestes et prinsipp som også tidligere er fulgt, nemlig at maksimumsgrensen 90% for pensjon med barnetillegg avkortes forholdsmessig når pensjonen ikke er opptjent etter full tjenestetid.

§ 24, første ledd, treje punktum skal lyde:

"Oppsatt alderspensjon utbetales senest fra det tidspunkt medlemmet ved fylte 67 år får utbetalt alderspensjon fra folketrygden."

§ 24, tredje ledd skal lyde:

"Når et medlem som ikke omfattes av tjenestemannsloven fratrer sin stilling, enten fordi den inndras, eller etter oppsiing uten egen skyld og han verken har rett til straks å få alderspensjon etter § 21, eller med hjemmel i annen bestemmelse har krav på å beholde sin lønn, kan Pensjonskassens styre gi ham vartpenger hvis det antar at det vil være vanskelig for ham å skaffe seg et høvelig arbeid. Vartpenger skal fastsettes for høyst tre år om gangen. Departementet fastsetter nærmere regler om vartpenger."

Vartpenger ytes ikke lenger til dem som omfattes av tjenestemannsloven, idet disse medlemmer i stedet vil få ventelønn.

§ 25 skal lyde:

"En arbeidstaker som samtidig tjener opp rett til pensjon i mer enn ett arbeidsforhold og fratrer et av disse med rett til løpende pensjon, får pensjon regnet av pensjonsgrunnlaget og tjenestetiden for dette arbeidsforhold. Tilsvarende gjelder når ett arbeidsforhold fratres med rett til løpende pensjon, og arbeidstakeren har rett til oppsatt pensjon for et annet arbeidsforhold fra et senere tidspunkt. Når medlemmet får rett til pensjon for flere enn ett arbeidsforhold hvor pensjon er opptjent samtidig, regnes pensjonen etter bestemmelsene i § 14, annet ledd, § 15, tredje ledd og § 19, annet ledd."

Bestemmelsene om pensjonsgrunnlag for den endelige pensjonering etter flere samtidige stillinger, er nå samlet i §§ 14 og 15. § 25 gjelder derfor bare pensjoner som begynner å løpe etter en lav aldersgrense, mens pensjonisten fortsatt arbeider i en stilling med høyere aldersgrense.

§ 26, første ledd skal lyde:

"Alderspensjon etter § 21 løper fra den første dag i måneden etter at medlemmet ikke oppebærer lønn, og etter § 24, første ledd fra det tidspunkt det blir utbetalt alderspensjon fra folketrygden eller fra den første dag i måneden etter at medlemmet når aldersgrensen, dog tidligst fra den første dag i måneden etter fylte 65 år. Pensjonen løper ut måneden etter døds måneden. Dersom avdøde etterlater seg ektefelle, løper pensjonen ytterligere en måned. Dette gjelder også når avdøde var blitt pensjonist før 1. juli 1946."

§ 26, jf. § 24, 1. ledd er endret slik at det er klar hjemmel for at pensjon fra folketrygden og fra Pensjonskassen kan settes i gang fra samme måned.

§ 27, tredje ledd skal lyde:

"Rett til invalidepensjon inntrer ikke når medlemmet selv forsettlig er skyld i at han er blitt udyktig til å utføre sin tjeneste, eller når udyktigheten inntrer innen to år etter tilsettingen og skyldes en sykdom eller svakelighet som medlemmet led av da han ble tilsatt, og som det må antas at han da kjente til. Når særlige grunner taler for det, kan Pensjonskassens styre tilstå hel eller delvis pensjon i disse tilfelle."

§ 27 gir hjemmel for å dispensere fra reglene om to års karenstid for invalidepensjon når medlemmet hadde sin sykdom eller svakhet ved den tilsetting som gav rett til medlemskap i Pensjonskassen. Bestemmelsen tilsvarer den dispensasjonsadgang som loven alltid har inneholdt når det

gjelder karens for etterlattepensjon (§ 33, siste ledd). Det har vært et særlig behov for en slik dispensasjonsregel hvor en stilling blir medlemsberettiget (innlemmet) fra et spesielt tidspunkt, men hvor innehaver allerede tidligere sammenhengende har vært ansatt i stillingen.

§ 28, første ledd skal lyde:

"Invalidpensjon beregnes og utbetales i samsvar med reglene i kapittel 3, 4 og 5, unntatt bestemmelsene i § 15 om beregning av gjennomsnittsgrunnlag. Pensjonen beregnes etter det pensjonsgrunnlag medlemmet har på det tidspunkt invalidepensjonen skal begynne å løpe og den tjenestetid medlemmet ville ha fått om han var blitt stående i stillingen til aldersgrensen. Et medlem som blir gitt invalidepensjon fra et tidspunkt etter 1. mai 1975 skal ha pensjonsgrunnlaget flyttet opp til høyere lønnstrinn etter hvert på tilsvarende måte som vedkommende ville ha fått automatisk lønnsopprykk ved fortsatt arbeid i stillingen frem til aldersgrensen, dog ikke opprykk høyere enn til lønnstrinn 16. Dersom det anses godtgjort at arbeidstakeren på grunn av den sykdom eller svakhet som ligger til grunn for pensjoneringen, har måttet redusere sin arbeidsinnsats, slik at pensjonsgrunnlaget har gått ned, kan det ved bevilgningen bestemmes at det høyere grunnlag legges til grunn for pensjoneringen, og at det også gis virkning for tjenestetidsberegningen etter § 20 e, selv om det ikke har vært utbetalt pensjon for det tidsrom det gjelder."

Invalidpensjonen skal fastsettes etter det pensjonsgrunnlag pensjonisten hadde ved pensjoneringen. Tidligere omfattet henvisningene til beregningsreglene for alderspensjon også bestemmelsene om gjennomsnittsgrunnlag. Invalidpensjonen skal være erstatning for den lønn som er opphørt på grunn av sykdom eller svakhet. Det er da ikke rimelig, slik som ved beregning av alderspensjon, å ta hensyn til høyere lønn eller deltidsstilling av annen størrelse, som pensjonisten har hatt i en tidligere periode.

Selv om pensjonisten ikke har søkt invalidepensjon på et tidligere tidspunkt, kan et høyere pensjonsgrunnlag legges til grunn, dersom det anses godtgjort at nedgangen i pensjonsgrunnlag skyldes samme sykdom eller svakhet som er årsak til invalidepensjonen. Det er også adgang til å medregne tjenestetid, selv om pensjon ikke bevilges med tilbakevirkende kraft.

§ 28 a skal lyde:

"Når et medlem er fratrådt etter 1. januar 1967 med rett til oppsatt alderspensjon og senere blir tilstått uførepensjon etter lov om folketrygd, har han fra samme tidspunkt rett til invalidepensjon etter samme uføregrad fra Pensjonskassen svarende

til oppsatt alderspensjon beregnet etter bestemmelsene i § 24, annet ledd."

§ 33 skal lyde:

"Rett til enkepensjon inntreffer ikke:

- a) når medlemmet dør innen ett år etter at det fikk tilsetning med rett til medlemskap i Pensjonskassen eller etter at ekteskapet ble inngått, og dødsfallet skyldes sykdom som medlemmet led av ved tilsettingen eller vigselen og som en av ektefellene må antas å ha kjent til.
- b) når ekteskapet er inngått etter at medlemmet har fylt 65 år,
- c) når ekteskapet er inngått etter at medlemmet har fratrådt sin stilling eller er permittert med invalidepensjon.

Når særlige grunner taler for det, kan Pensjonskassens styre likevel gi hel eller delvis pensjon i disse tilfelle."

Karensbestemmelsene for enke/enkemannspensjon er lerpert på, idet karenstiden er senket fra to til ett år. Høyeste alder for inngåelse av ekteskap som gir rett til pensjon er hevet fra 60 til 65 år.

De foretatte endringer er stort sett i samsvar med de bestemmelser som gjelder etter pensjonsreglene i den kommunale sektor.

§ 39 oppheves.

Bestemmelsen om karen for barnpensjon er helt opphevet ut fra det synspunktet at barna ikke skal lide for de disposisjoner foreldrene måtte ha foretatt.

Kapittel 8 oppheves.

Kapittel 9 blir nytt kapittel 8.

§ 47 blir § 41.

§ 48 blir § 42.

§ 49 blir § 43.

§ 50 blir § 44.

§ 44 skal lyde:

§ 44 skal lyde:

"Pensjon etter denne lov utbetales etterskottsvis for hver måned til den berettigede. Terminbeløp avrundes opp til nærmeste hele krone.

Barnepensjon utbetales til barnets verge. For øvrig skjer utbetalingen av pensjonen direkte til den som har pensjonsretten, med mindre annet blir bestemt av Pensjonskassens styre.

Restpensjon ved alders- eller invalidepensjonists død utbetales til ektefellen, eller til boet dersom avdøde ikke etterlater seg ektefelle.

Restpensjon ved ektefellepensjonists eller barnepensjonists død, utbetales til boet.

Når særlige grunner taler for det, kan utbetaling skje til andre enn den som ellers er berettiget.

Blir det utbetalt for mye i pensjon og dette skyldes feil eller forsømmelse fra pensjonist eller en som handler på hans vegne, kan beløpet kreves tilbakebetalt. Det samme gjelder for meget utbetalt pensjon som er oppebåret i strid med redelighet og god tro. Beløpet kan trekkes i fremtidige ytelser eller inndrives etter regler som for skatter bestemt.

Pensjonskassen kan sette som vilkår for tilståelse av ytelser at vedkommende samtidig setter frem krav om ytelser etter lov om folketrygd. Departementet fastsetter nærmere regler om dette. Renter tilstås ikke."

Tidligere har det vært alternativ adgang til utbetaling av restpensjon til ektefeller eller skifteretten.

Den nye formulering klargjør, at i alle tilfelle hvor pensjonisten etterlater seg ektefelle, skal pensjonen utbetales til denne og ikke til skifteretten.

§ 44, nest siste ledd gjelder innkreving eller ettergivelse av for meget utbetalt pensjon. Bestemmelsen er på det nærmeste identisk med tilsvarende regler i folketrygdloven og samordningsloven.

Loven fastsetter at renter ikke tilstås ved etterbetaling av pensjon m.v.

§ 51 blir til § 45§ 45, fjerde ledd skal lyde:

"Folketrygdens organer plikter uten godtgjørelse og uten hinder av en eventuell taushetsplikt å gi de opplysninger som Pensjonskassen trenger for å sikre riktig behandling av saker etter denne lov. Den som er arbeidsgiver for et medlem, har den samme

Endring av § 2 i lov om aldersgrenser for offentlige tjenestemenn:

I.

I lov av 21. desember 1956 nr 1 om aldersgrenser for offentlige tjenestemenn m.fl. skal § 2 lyde:

Den alminnelige aldersgrense er 70 år. Det kan fastsettes lavere aldersgrense for stillinger hvor:

- a) Tjenesten medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning på tjenestemennene slik at de normalt ikke makter å skjøtte arbeidet forsvarlig til fylte 70 år.
- b) Tjenesten stiller spesielle krav til fysiske eller psykiske egenskaper, som normalt blir sterkere svekket før fylte 70 år enn det en forsvarlig utføring av tjenesten tilsier.

De lavere aldersgrenser kan være 68, 65, 63 og 60 år.

Stortinget fastsetter de lavere aldersgrenser når de endrer vilkårene for større grupper eller vedtaket kan ha prinsipiell betydning. Ellers fastsettes aldersgrensene av Kongen eller den han bemyndiger. Vedkommende departement kan imidlertid fastsette slik lavere aldersgrense inntil endelig avgjerd er tatt.

Den som går inn under denne lov, plikter å fratre ved første månedsskifte etter at aldersgrensen for stillingen er nådd.

II.

Denne lov trer i kraft straks.

Det vises til det som foran er uttalt under § 21 A i pensjonsloven. Som nevnt forutsetter de nye bestemmelser en total gjennomgang av alle lavere aldersgrenser for å klargjøre om fastsettelsen skal være hjemlet i punkt a eller b.

Harald W. Orvin

etter fullmakt

Per Madsø